

Jitřní záře

VOYO | 10. června

**NARODILA
JSEM SE DOMA**

**NEMÁM
RODNÝ LIST**

**NECHODÍM
DO ŠKOLY**

**JSEM
MIMO SYSTÉM**

JMÉNO A RODIČE SI NEVYBEREŠ

Jitřní záře

Inspirováno skutečnými osudy

Když chcete žít po svém, jakou cenu jste připraveni zaplatit?

Jedna rodina, jedna vesnice, sousedé, úředníci...

**A jedno dítě pojmenované jinak. Jitřní záře je dramatickým
rodinným příběhem, ve kterém nic není černobílé. Dramatem konfliktu hodnot,
kde se kompromisy hledají těžko. Pokud se hledají...**

Pavla Junková, učitelka s vlastní hlavou a svými metodami, se zamiluje do volnomyšlenkářského Karla Balcara. Opustí práci i město a přestěhují se na samotu na vesnici. Chtějí žít po svém. Pěstovat vlastní zeleninu, chovat zvířata. Počít si vymodlené dítě. Žít mimo systém, ale některé jeho výhody přece jen využívat. Po čase se narodí holčička, kterou pojmenují Jitřní záře. To spustí spirálu událostí, které vedou k jejímu odebrání. Do příběhu vstupují média, začíná boj s úřady i další přestřelky se sousedy. Jak dívka vyrůstá, mění se i její pohled na svět a rozhodne se svůj osud připravený rodiči změnit. Za pomoci stejných úřadů, které ji před lety odloučily od rodiny.

Lenka Szántó

kreativní producentka Voyo

Je pro vás příběh Jitřní záře inspirativní? Respektive v čem vás zasáhl?

Inspirativnost tohoto příběhu má podle mě hodně stupňů. Myslím, že každý divák si v něm najde trochu něco jiného, co ho bude nejvíc zajímat nebo nejvíc iritovat. Většinu podle mě nejvíc zasáhne ten nejkřiklavější moment našeho seriálu: rodina se octne v takovém klinči s úřady, že ji to téměř zničí. Jelikož ale popisujeme život Junkových na půdorysu patnácti let, témat tam samozřejmě otevíráme hned několik. Pro mě osobně byl a vždycky bude na Jitřní záři nejdůležitější tenhle aspekt: naše pravda není univerzální pravda. Mám-li pravdu já, může ji mít i ten, kdo je se mnou ve sporu. Cítím-li se v právu, neznamená to, že není v právu

můj nepřítel. Zkrátka každá mince, každý problém má dvě strany. Je dobré si poslechnout obě, než začnu někomu fandit. A ještě lepší je: nemít pocit, že vždycky musím někomu fandit, že si musím vybírat strany. Fakt nemusím. Možná je důležitější problém pochopit než vyřešit rychlým řezem.

Proč jste si vybrala zrovna toto téma na zpracování a jaká byla spolupráce s Danem a Hanou Włodarczykovými?

Silný příběh o rodině, lásce, ideálech a překážkách, to byly základní kameny, které Dan přinesl na Voyo. A přinesl si k nim i nástroje, se kterými je zvyklý pracovat: svou inteligenci, dokumentaristický hlad po objevování detailů, pečlivý režijní přístup a trochu toho cynismu. Úkolem mým

a jeho ženy Hanky bylo držet Danův cynismus co nejdál od tvorby scénářů, vysávat z něj jen ten nesmírně bystrý pohled na detaily věcí. A to by bylo, aby dvě ženy, z toho jedna jeho vlastní, nedostaly z bručouna to nejlepší, ne?

Jaká jsou pro vás nejdůležitější témata celé minisérie?

Dlouho jsme měli na scenáristické tabuli, kam jsme si kreslili strukturu jednotlivých epizod, nápis: Lze žít mimo systém? Tvořili jsme v covidovém období, v lidech byla dlouhé měsíce potlačovaná touha jít ven, nadechnout se, možná to všechno dělat úplně jinak. Ruku na srdce – koho z nás tehdy nenapadlo: Co kdybychom se odstěhovali z města? Nebylo by nám v přírodě líp? Není vůbec zdravější žít tak, že většinu dne vidíte nebe

a dýcháte vzduch, který neprošel klimatizací? Taky asi většina z nás ví, že to nikdy neuděláme, protože si umíme představit, kolik život na venkově stojí práce. Ale náš ústřední pár to udělal. Pavla s Karlem šli na venkov, aby žili zdravější, šťastnější, naplněnější život než dosud, aby založili rodinu. Že během své cesty za ideálem spoustu věcí podcenili, to je téma, které se prolíná celou minisérií.

V ději se odehrává spousta procesních úkonů. I když jde o příběh inspirovaný skutečnými osudy, jak složité bylo „se do toho dostat“?

Bývá to ve scénářích obtížné, to máte pravdu. Ale ne v tomhle týmu. Dan, Hanka i já jsme zvyklí pracovat tak, aby procesy na obrazovce odpovídaly procesům reálným v dané době i situacích. Ani jsme si to, co já vím, nikdy neřekli nahlas. Všichni jsme to chtěli mít správně a věděli jsme to o sobě od začátku.

Změnil se váš pohled na jednotlivé postavy během práce na Jitřní záři? Která scéna pro vás byla nejsilnější?

Nejdůležitější scéna je pro mě vždycky ta, která převrací některou z předcházejících scén

naruby. Takových je v minisérii hned několik, řadu z nich reprezentují rodiče Pavly (Jana Janěková a Pavel Zedníček): racionální, pragmatičtí, poctiví lidé, kteří se obtížně sžívají s tím, že jejich dcera se rozhodla pro alternativní způsob života. Vždycky se objeví s druhým pohledem na věc: „Holka, to je hezký, ale...“ A vždycky v sobě nakonec musejí najít dostatek respektu a lásky, aby se s rozhodnutími dcery smířili.

Celý příběh se odehrává na ploše více jak patnácti let, jak jste tomu přizpůsobili výběr herců?
Herce jsme vybírali na několik

kol a především u postavy Pavly to byl oříšek. Zpočátku příběhu musí být idealistická, po dítěti toužící mladá žena, na konci je to zralá matka pěti dětí. Neustále jsme herce, kteří byli ve finále kamerovek, probírali z hlediska mnoha aspektů – nakonec, zaplaťpánbůh, rozhodlo to, co má. Schopnosti. Petra Bučková nás rozplakala už u kamerovek, tu roli nemohla nedostat. U sedmileté a patnáctileté Jitřenky zasáhl osud, respektive covid. Vybraná holčička onemocněla týden před svým prvním natáčecím dnem a paralelně s tím odřekla i představitelka patnáctileté Jitřní záře. Přeobsazovali jsme tak rychle, že vám teď nedovedu odpřisáhnout,

že to, že si je Jitřenka v obou časových obdobích i podobná, není jenom šťastná náhoda. Ale jak znám castingovou guru Madlu Zachariášovou, náhoda to asi nebude.

Příběh Jitřní záře ukazuje v podstatě dvě „extrémní“ strany, celkově ale pohled na obě rozhodně není černobílý. Jak v příběhu nepodlehnutí ani jedné straně a nechat svobodu rozhodnutí na divácích?

Není to těžké, když víte, že právě tohle je vaším záměrem. Tvořili jsme v trojici: první hrubé verze scénářů napsal Dan, Hanka šla za ním a čistila je, já pak po nich s poznámkami – a tak pořád do-

kola. Když někdo z nás přešlápl, ostatní ho zatáhli zpět.

Na přelomu tisíciletí nastal boom stěhování z města na venkov, příklon k alternativě. V současnosti, téměř po dvou letech lockdownu, se z alternativy stal pro mnohé standard. Také témata jako domácí výuka nebo domácí porod nejsou tak neprobádaná. Přesto stále vyvolávají silné emoce. Proč a co se podle vás za těch dvacet let proměnilo?

Změnilo se hodně a je super ten pohled o dvacet let nazpět díky Jitřní záři absolvovat. Stát už neprosazuje, aby lidi pojmenovávali děti pouze jmény z povoleného seznamu. Paní učitelku, která

si nejdříve s dětmi zacvičí jógu a pak teprve je začne učit matematiku, rodiče dnes spíše vyžadují a žádná škola takovou učitelku nevyhodí. Chce-li se dnes někdo živit kořínky, samovýpěstky – vlastně čímkoli, nikdo už ho nemá za exota. Domácí porody, domácí výuka – i na tyhle věci už se spíš společnost kouká jako na legitimní právo konkrétní rodiny. Naopak péče v porodnicích se posunula od protivné sestry o kus výš... Očkovat, nebo neočkovat. Že v řadě těch témat přetrvávají menší, větší nebo zcela zásadní „ale“, je v pořádku. Jsou zájmy jednotlivců a jsou zájmy celku. Rovnováhu mezi nimi můžeme udržovat jen jejím neustálým hledáním.

V jedné chvíli se boj o dítě začne odehrávat přes média. V té době masivní využití internetu a nebo sociálních sítí nebylo možné. Jak by ten příběh probíhal dnes? Byl by stále tak „přehledný“?

Ech. No nebyl, no. Souvisí to s tím fanouškovstvím, o kterém jsem mluvila na začátku. Často máme pocit, že máme v problému jasno ještě dřív, než o něm víme víc než titulek článku.

A hrozně rychle ten svůj názor potřebujeme někam napsat, postavit se na jednu stranu bariády a pustit se do boje. Myslím si, že důležité je míň psát a víc číst, míň mluvit a víc poslouchat, víc chápat a až pak rozhodovat. Vzpomeňte si na kauzu paní Michalákové a jejích odebraných dětí v Norsku. Ví někdo z nás, jak přesně se ten příběh odehrál a kdo je víc v právu? Přesto se během těch událostí agresivně fandilo jedné, nebo druhé straně ostošest. Včetně nejvyšších ústavních činitelů. Je skoro jisté, že kdyby se příběh Jitřní záře odehrál dnes, sociální sítě explodují překřikováním.

Co přináší Jitřní záře nového pod značku Voyo Originál?

V minisériích cílíme obecně na to samé: na silný příběh s celospolečenským tematickým přesahem, na vysoký kvalitativní standard filmařského řemesla. To se zatím pod značkou Voyo Originál podařilo všem naplnit. Co je na Jitřní záři unikátní? Asi ta ambivalence vyznění, kontroverze otvíraných témat. Na to jsem pyšná.

Jitřní záře už byla uvedena na českých festivalech. Myslíte, že je to téma i pro zahraniční trh? Že je nadčasové a přenositelné?

Víte, co je na zahraničních fórech heslem už pár let? „Local is the new global“. Tedy projekt, který má dostatečně lokální šmak, vzbudí v globální publiku zvědavost podívat se na něco, co ještě nezná. Jitřní záře je hodně středo-východo-evropská. Jen v postkomunistických zemích zní třeba „seznam státem povolených jmen“ uvěřitelně. Což ale neznamená, že se na to kvůli tomu třeba Francouz nepodívá. Řada zahraničních vysílatelů nebo distributorů čmouchá po světě a hledá něco jako „nordic noir“, severské detektivky. Dostatečně specifické, aby to bylo zajímavé, dostatečně kvalitně vyprávěné, aby tomu porozuměl i divák na druhé straně planety. Ano, myslím, že má Jitřní záře slušnou šanci podívat se i za hranice. I proto existují filmové verze pro festivalová publika a podrobnější Voyo díly.

Co byste ráda, aby sledování Jitřní záře u diváků vyvolalo?

Životní motto pro nás všechny: nejdřív poslouchám, potom mluvím.

Vratislav Šlajer

producent Bionaut

**„Naši hrdinové jsou velmi inspirativní,
pokoušejí se žít po svém.**

**Ale především je Jitřní záře o vlastním rozhodnutí,
právu žít podle sebe a právu na svobodu,
a to mě na tom baví. Důležité je, že jde o příběh rodiny,
jde o silné drama, které je strhující.**

A postavy v něm nejsou černobílé, mají svá dilemata.“

Hana a Dan Włodarczykovi

autoři námětu, scénáře a režisér minisérie

Co vás na námětu Jitřní záře zaujalo a proč pro vás bylo důležité se mu věnovat?

DW: Ač se to na první pohled nezdá, Jitřní záře je rodinná minisérie (chcete-li, rodinný seriál) – ve smyslu, že hlavním tématem je rodina. Rodina v potížích, rodina pod tlakem, která bojuje se svým okolím a s úřady o svoje zachování. Rodina, která chce fungovat podle vlastních pravidel, ne těch vnucených, touží jít vlastní cestou, a proto nakonec musí zápasit i o právo nejzákladnější – být vůbec rodinou, nerozpadnout se, vydržet a obstát.

U rodiny všechno začíná, a pokud úřady a společnost příliš drtí rodinu, příliš ji tvarují podle vlastních představ, nenechají ji dýchat, podkopávají tak základní tmel,

který drží společnost pohromadě. V tom je příběh Jitřní záře univerzální: v době krizí, ať covidové, energetické nebo finanční, se dozvídáme hlavně o problémech podniků, dodavatelských řetězců a státního rozpočtu, ale základní jednotka, na kterou tlak dopadá nejvíc, je vždycky a zase rodina. Ta je v ohrožení a musí situaci ustát, ať se děje, co se děje. Dnes možná ještě víc.

Je otázka, kam až – ve vztahu k vlastním členům, k dětem – rámec rodiny sahá. Kdy se z rodiny stává klan, vůči kterému se musím emancipovat.

Jitřní záře je o právu rodiny jít vlastní cestou, a zároveň o právu jedince zvolit si svůj osud. Obě práva se dostanou do konfliktu.

Jak důležité je téma alternativy ve vašem příběhu?

HW: Téma alternativy, tedy zda vůbec jde v dnešní době, ve střední Evropě jednadvacátého století, žít alternativně a nezávisle na majoritní společnosti, je druhé souběžné téma. To jsme si vymezili hned na začátku s kreativní producentkou Lenkou Szantó jako základní otázku. Je to realistické? Je to naivní? Je možné dosáhnout opravdové nezávislosti, nebo jde jen o její iluzi?

Téma alternativy je v české společnosti silně přítomné. Snahu žít paralelně vedle majoritní společnosti, podle vlastních kódů, hodnot a pravidel, můžeme vysledovat až do undergroundu sedmdesátých let. Alternativci, ať už odcházejí žít samozásobitelsky

na venkov, fungují ve squatech, nebo vytvářejí paralelní „polis“ a kulturu, na tento undergroundový étos navazují.

Obě témata se doufám v minisérii propojují: rodina s alternativním životním stylem, ve které se jako ve vypouklém zrcadle odrážejí všechna pro a proti, a vůbec obecnější problémy vztahu mezi jedincem, rodinou a společností. A nejen tou českou: systémový problém s odebíráním dětí z rodin, které nesplňují středostavovská kritéria normality, mají i další evropské země, třeba Norsko.

Co obnášela příprava od námětu po scénář a realizaci?

DW: Téma alternativních uskupení a rodin jsem sledoval už od devadesátých let. Mě tyhle paralelní society vždycky bavily a točil jsem o nich, ať už v dokumentech, nebo se mi objevovaly jako motivy v hraných filmech. Teď se objevila možnost zúročit formou minisérie další aspekt. Předtím jsem alternativní partičky vnímal jako mono-generační uskupení víceméně solitérních vrstevníků, které spojuje nějaký zájem, životní styl a názor.

S Jitřní září se otevřela mezigenerační dimenze: prarodiče, rodiče a děti, dozrávání, stárnutí, vývoj. Co si budeme vykládat: dvacetiletý a šedesátiletý hipík jsou dvě naprosto odlišné existence. Každá čelí úplně jiným problémům. Jack Kerouac by mohl vyprávět: žít Na cestě ve dvaceti je jízda, po čtyřicítce už tak nějak ani ne.

Ve scénáři je i spousta procesních úkonů. Dělal jste rešerše?

DW: Sociální sítě, úřední dokumenty... Až když skončily covidové restriktce a zákazy, mohli jsme vyrazit do terénu.

To je důležité: opustit pražskou perspektivu a prozkoumat situaci přímo na místě, tam, kde se příběhy odehrávají. Prošlapat okolí, vyzpovídat aktéry, zajít si do místního krámu, na obecní úřad, osahat si detaily, i ty nepodstatné a banální. Jinak ty příběhy vypadají z perspektivy velké pražské redakce a jinak, když stojíte na polňačce mezi pastvinami, kde kolem bučí krávy.

Teprve z těchto banálních detailů jsme si poskládali širší rámec.

HW: Všechno vznikalo na televizní poměry nezvykle rychle. Vlastně

během půl roku jsme měli hotové scénáře. Zatímco Dan už točil, já jsem dopisovala a dodělávala poslední úpravy. Včetně natáčení a dokončovaček projekt vznikl za necelý rok a půl – od schválení námětu do premiéry.

Děj se rozpíná na ploše více jak patnácti let, v době dospívání jde o velmi důležitou dobu. Jaké pro vás byly milníky, na které jste kladli důraz a které bylo důležité zachytit?

DW: Jitřní záře je příběh rodiny, která chtěla jít vlastní cestou a po svém i vychovávat děti. Jitřní záři, titulní hrdinku, proto úřady rodinně seberou. Rodiče ji sice vybojují zpět, obhájí své právo na vlastní životní styl, ale Záře pak z rodiny odejde.

Hledá si vlastní cestu – paradoxně mainstreamem, proti kterému děti v pubertě rebelují, je v tomto případě specifický způsob života jejich rodiny. Pro Záři není mainstreamem velký, řekněme že konzumní svět. Ten, na rozdíl od rodičů, kteří z něj odešli, vůbec nezná a je pro ni paradoxně skutečnou alternativou k alternativnímu stylu její rodiny.

Zmíněné milníky si vyžádalo téma: narození, odebrání kojence, a pak klíčové momenty, kdy se Záře vymezuje vůči světu rodičů: v sedmi letech, kdy si vydupe školní docházku, v šestnácti, když dospěje do puberty. Puberta toho totiž dost změní.

HW: Vyprávíme situace ze života naší rodiny v časových obdobích, jak si je žádá příběh. Pavla s Kar-

lem odcházejí na venkov, protože chtějí žít po svém. Pavla věří tomu, že se jí ve zdravém ovzduší vyprávíme okolnosti před narozením jejich vytoužené dcery. Druhým milníkem je narození Jitřní záře a zobrazení okolností, které vedly k odebrání dítěte sociálkou, a boj o dítě. Další důležitý moment je, když má Jitřní záře začít chodit do školy a rozevírají

se nůžky mezi světem její rodiny a jejich okolím. Sedmiletá Záře si ale poprvé postaví hlavu. A posledním milníkem je přerod dítěte v mladou dívku, která si dělá vlastní názory na svět – a stejně jako její rodiče i ona si chce žít po svém...

Ovlivnila tato časová plocha i výběr hereckého obsazení?

DW: Částečně ano. Pro protagon-

Kojenecký
ústav

České
Budějovice

nisty Karla Balcara a Pavlu Junkovou jsme potřebovali najít mladistvě vyhlížející herce v mladším středním věku. Příliš mladí by nevypadali jako rodiče šestnáctileté Jitřní záře, ale jako sourozenci, příliš staří by nám zase v době narození Jitřní záře příběh zatížili nepatřičnými konotacemi o komplexu pozdního rodičovství.

Série zpracovává hned několik důležitých témat, které je podle vás nejdůležitější? A přáli byste si, aby rezonovala?

DW: Mně vlastně fascinuje, jaké banality vedou k totálnímu nepochopení. Sousedský spor, ze kterého narůstá fatální konflikt, je malicherný jako většina sporů na každé vesnici. U nás je to hádka o studnu, jinde zakousnutá slepice nebo posunutý plot.

Ty nepatrné rozdíly v životním stylu, které rodinu Jitřní záře odlišují od jejich sousedů, z nich ale dělají místní exoty a exotům – naplaveninám – se hříchy neodpouštějí.

Přitom ty rozdíly fakt nejsou velké: asi tak největší je v tom, že nemají televizi a nechodí do hospody. Životní styl je téměř stejný, na

šumavských vesnicích žijí víceméně skromně skoro všichni. Já jsem mezi místními alespoň na žádné rozmařilé miliardáře nenarazil.

Z druhé strany... Naše filmová rodina si neuvědomuje, že se neodstěhovala do liduprázdné kanadské divočiny, ale jenom na Šumavu a že vstupuje do reálně existujících sociálních vztahů, které se tu vytvářely desetiletí.

HW: Za mě je to především téma svobody. Do jaké míry může jedinec žít svobodně jako občan státu, jako vesnický soused, jako rodič, jako dítě – zkrátka jak můžeme být svobodní v rámci rolí, které se na nás během života nabalují. A jestli svobodu, kterou dopřáváme sobě, dokážeme dopřát i svým nejbližším.

Odrasila se ve scénáři nějaká vaše osobní zkušenost?

DW: My nejsme důležití – ani naše názory. Vyprávíme příběhy různých alternativních rodin, to jejich zkušenosti jsou důležité, plus zkušenosti jejich okolí.

S Hankou sledujeme i problematiku odebírání dětí, to nás

oba zajímá jako téma, tak se do scénáře promítnul i tento zájem, střípky osudů a informací, které jsme po cestě nasbírali.

HW: Je celkem přirozené, že jako scenárista těžíte i z vlastních zkušeností a prožitků. Zkušenost porodu, mateřství a otcovství, strachu o dítě, bolest ze ztráty dítěte v jeho dospívání... To všechno se vám do psaní promítá. Zžitkovali jsme s Danem i zkušenost z předporodního kurzu u jedné vyhlášené porodní asistentky, na kterém jsme se ale my dva ocitli spíš omylem.

Mohl by se podobný příběh udát i dnes? Co by podle vás bylo jinak?

DW: Česká republika je pořád evropský rekordman v počtu odebraných dětí. Kvůli pitomému jménu by dnes už kojence neodebrali, zákony se změnily, ale zápletka se jménem je jen metafora strukturálního problému, který přetrvává.

Pochybuju, že by zrovna v Čechách byli rodiče o tolik horší než třeba v Rakousku, Polsku nebo Maďarsku. Takže – ono se to pořád děje. Trochu jinak, za

jiných okolností, každý případ je jedinečný, ale v zásadě se děje.

Tolerance vůči jinakosti je nízká a stát podezíravější, striktnější a přísnější než třeba u sousedů, o zemích jižní Evropy, kde je k úcta k rodině nesrovnatelně silnější, ani nemluvě.

HW: Téma odebírání dětí ze sociálně slabších rodin je bohužel stále aktuální. V Čechách je každoročně odebráno v průměru tři a půl tisíce dětí (v roce 2016 to bylo 3 841 dětí, v roce 2020 pak 2 902 dětí). Z toho zhruba čtyři procenta tvoří opravdu závažné případy. Nejvyšší soud v Česku v roce 2011 sice ustanovil, že chudoba a nekvalitní bydlení nemohou být hlavní důvod umístění dítěte do ústavu, ale děti se nadále odebírají i kvůli zadlužování a špatné sociální situaci rodičů.

Teprve od roku 2016 začalo ministerstvo uvádět statistické údaje o odebírání dětí. Nejčastějšími důvody jsou zanedbání výchovy a překážky v péči na straně rodičů. Pod to se dá schovat prakticky cokoli.

Nestává se dnes z alternativního stylu spíše mainstream?

DW: Myslím, že je to naopak. Alternativa spíše mizí, protože mizí prostor, kde by se mohla realizovat. Mám na mysli skutečnou alternativu, ne takové to placené víkendové ježdění po meditačních táborech, kdy si v sobotu narazím šamanskou čepici, proskočím se po žhavém uhlí a v pondělí si zase uvážu kravatu a razím vydělávat: to je alternativní Disneyland.

Žijeme mnohem uniformněji než v minulých dobách. Životní styl se unifikoval, lokální rozdíly zmizely, společnost je hodnotově téměř homogenní.

HW: Po zdravém jídle, vzduchu a životním stylu toužíme všichni. A stav planety, to už dneska není téma, které by znepokojovalo jen alternativce.

To, jak žije rodina Jitřní záře, by ještě v roce 1947 nikoho nenapadlo zpochybňovat – fungovala tak dobrá polovina populace. Jak nám ostatně řekla jedna taková rodina: my nechceme žít alternativně, ale postaru.

DW: Prostor pro skutečnou alternativu se zužuje, protože státní aparát, za vydatné pomoci odborníků a expertů zleva i zprava, si napříč všemi sociálními vrstvami vynucuje hodnotové normy střední třídy.

Kdo do téhle hodnotové kazajky nepasuje, ten se ocitá „mimo zákon“.

V minisérii se objevuje řada vypjatých scén, mezi nimi bezesporu i scéna s odebráním osmiměsíční Jitřenky. Jak náročné bylo tyto scény napsat a uvěřitelně natočit?

DW: To nejtěžší na natáčení nebyly vypjaté scény, ale najít pro naši rodinu tu správně opuštěnou chalupu, která by evokovala izolaci šumavského příhraničí, jak se dala zažít ještě na přelomu milénia.

Zřejmě i díky covidu se z Pošumaví stal exkluzivní dovolenkářský region, kde se nemovitosti kupují a rekonstruují jak na běžícím pásu. Barák jsme hledali několik měsíců. Teď už je tam všechno opravené, omítnuté, vymazlené, ale my se šťastnou náhodou trefili do mezery, kdy

definovat, co tím systémem myslíme. Stát? Okresní úřad? Soukromí na vesnici? Nebo celou naši civilizaci i s kulturou a uměním?

Rodina Jitřní záře je tím, jak chce žít po svém – možná že ani ne mimo systém, ale prostě po svém – rozhodně sympatická. Ale jestli se dá žít striktně mimo systém? O tom celý ten příběh právě je.

Silnou stránkou je i vizuální ztvárnění Šumavy. Jak vizuální stránka vznikala a co odráží?

DW: Scénérie Šumavy je pro příběh zásadní. Rodina Jitřní záře odešla do přírody hledat ráj. Ale i v ráji prší, a kontrast mezi rájem a peklem je součástí konfliktu, který prožívají.

Stejně jako v Klostermannových povídkách z 19. století je Šumava vůči problémům našich hrdinů

lhostejná, a to největší peklo se děje ve chvílích, kdy je scénérie nejúchvatnější. S tímto kontrastem jsme se snažili od začátku vědomě pracovat.

Co byste si přáli, aby sledování Jitřní záře v divácích vyvolalo?

HW: Že každý má právo hledat svoji vlastní cestu ke štěstí.

DW: Akorát se ty cesty občas zkříží.

dům sice už vlastnil nový majitel, ale ještě nezačal s rekonstrukcí.

Pošumaví 2022 už není ten zlehka zapomenutý kraj, kam se dá schovat před civilizací, ale realitní bonanza.

Boj o dceru mezi rodinou Junkových a úřady se odehrával i prostřednictvím médií. Jak si myslíte, že by to vypadalo dnes, v době internetu a sociálních sítí?

DW: Média v našem případě ne-

jsou tak důležitá, jsou v příběhu spíše ilustrací sociálního kapitálu, kterým rodina disponuje.

HW: Dnes, v době mobilů, internetu a sociálních sítí, by měli Junkovi situaci o něco snazší. Ale bez sociální inteligence a dobrých kontaktů by byli stejně ztraceni.

DW: Pavla je vysokoškolačka, má síť kontaktů, které je schopná zalarmovat, má znalosti, jak je

využít, umí se zorientovat ve spleti institucí. Kdyby tímto sociálním kapitálem nedisponovala, dopadlo by to celé jinak – tak jako u spousty jiných rodin, které tyto kontakty nemají a neumí se bránit. Natvrdo řečeno: kdyby to byla romská rodina z vyloučené lokality, neštěkl by po nich ani pes.

Lákal by vás podobný styl života? Zažili jste ho? Dá se podle vás vyjít mimo systém?

DW: Nejdřív bychom asi museli

Petra Bučková

MATKA

Pavla je hlavní hrdinkou, postavou, díky které divák prožívá celý příběh ze všech jeho stran. Jaká podle Vás Pavla Junková je?

Hodně vydrží, ale nevím, jestli je to vždy k dobru. Má v sobě vášeň, ale nenechá se vyprovokovat, což je zajímavá kombinace. Je to chytrá ženská, vystudovaná učitelka, ale něco zásadního jí v životě chybí. Je odvážná a umí v některých situacích překvapit.

Máte spolu něco společného?

Určitě. Hlavně Petra náctiletá a dvacetiletá, možná i trochu třicetiletá...ideály, vášeň, odvaha bojovníka.

Dá se osobnost nebo společnost vůbec dělit na „alternativnější“ a „normálnější“?

Nad tím jsem hodně přemýšlela... V mém období hledání jsem se účastnila spousty alternativních seminářů, víkendů, kurzů a tam jsem potkala dost inspirativních a, viděno zpětně, i odpuzujících lidí. Zkrátka guruů, které bych dnes poslala za mříže nebo alespoň do patřičných mezí. Když je člověk mladý a otevřený všemu, tak může snadno narazit na predátory, kteří toho umí využít. Takže když se řekne ezoterika, mám osypky. Dneska jsem spíš nevěřící Tomáš. Postavu Pavly jsem ale nikdy nesoudila. Naopak – žila jsem jí, rozuměla jsem jí.

Možná i proto, že postavy v Jitřní záři nejsou černobílé, ale jejich charaktery a jednotlivé linky se postupně otevírají...

Ano, je to spíš o konfliktu hodnot, nepochopení, o alternativu ani tolik nejde.

Pavla v příběhu prochází emočně vypjatými scénami. Kterou pro Vás bylo nejtěžší ztvárnit?

Hrát emocionální scény pro mě není problém. Někdy si říkám, že mám v sobě krátery, pulzující magnum, jako sopka. Stačí do nich sáhnout a pustit to ven. Naučila jsem se ale tyto vypjaté scény odžít naplno v práci a netahat je do osobního života. Dřív jsem to neuměla, teď je dokážu lehce odštíhnout.

Pavla se zamiluje, porodí vy-modlené dítě, bojuje s úřady o dítě na čas přijde, těch ran v příběhu přijde mnoho. Měnil se kvůli tomu i charakter Pavly? Dá se říci, že kdyby se něco stalo jinak mohl i celý příběh dopadnout jinak?

Z lehce alternativní učitelky se uvolnila v hippie divoženku až po fanatickou biomámu. A s počtem dětí, problémů a práce v udřenou vyčerpanou ženu, která o té životní cestě i sama o sobě pochybuje. Zahrát patnáct let života je pro herečku velká plocha a úžasná možnost oblouku. Měla jsem scénáře doma na zemi a musela hodně přemýšlet, poznámkovat. Točilo se na přeskáčku, jak to tak bývá. V jednom dni jsem byla těhotná stará udřená a v následující scéně pak mladá divoká a svěží... ☺ Maskér Vilda Persy si máknul.

Dokážete si představit, že byste se pro podobný životní scénář rozhodla?

Sama jsem něco podobného zažila. Chodila jsem s klukem, se kterým jsme si pořídili na hypotéku starou kovárnu na vesnici v chráněné oblasti. Takže vím, jaké to je mít sousedy, kteří neu-

stoupí ani o píd' vašim novotám, polévají vám stromy chemikáliema. Představovala jsem si, jak tam budu v klidu žít, sbírat bylinky, chodit po loukách – tak to opravdu ne. Tahaly se cihly a řešily se sousedské spory, vztah nám to udusilo. Žít v ráji zdaleka nebyla taková idyla.

I díky Vaší zkušenosti, dalo se podle Vás určitým sporům předejít?

Jitřní záře je univerzální příběh. Byl by úplně stejný před sto lety. Co mě ale napadlo během natáčení, že před sto nebo padesáti lety by nám sousedi vypálili barák a zlynčovali nás. Někoho jako Pavlu, s tím, jak vypadala, jak se chovala, by upálili na hranici.

V době, kdy se odehrává náš příběh, řekněme na konci devadesátek, začátku milenia – už se nás vesnice jen tak zbavit nemohla a možné louče a vidle byly přetaveny v sociálku, byrokracii, ve válku s úřady. No a kdyby se to stalo dnes, tak už bychom šli nejspíš i přes sociální síť.

Právě internet a sociální síť v době vyprávění Jitřní záře ještě nebyly jako ten hlavní

komunikační nástroj. Ale média v něm hrála důležitou roli...

Příběh by se určitě více medializoval přes sociální síť a sociální bubliny. A také přes to, kdo má lepšího právníka, víc sledujících. Stal by se strašně nepřehledným. Dnes se nedomluvíme ani na tom, jestli očkování ano nebo ne – což je mimochodem taky téma rodiny Junkových. Budem tam šlapat do mnoha vosích hnízd.

Příběh či princip zůstává stejný. Někdo je jiný a nepřizpůsobivý a musí být zarovnan.

Na druhou stranu mít za sousedy Junkovi, kteří si vše dělají po svém a neuznávají jakýkoli řád, to také nechcete. To mimochodem na této minisérii oceňuji – že nikomu nenadržuje. I když to chvíli vypadá, že spor je jasný, tak hned v dalších scénách zjistíte, že je to jinak.

Vnímala jste to tak i Vy na premiérách?

Vnímala a ne sama. Byly tam i moje sestra Kristýnka s mamkou. Nejdřív šly s příběhovou linkou maminky Pavly, která bojuje za své dítě, ale když se začalo řešit například dětské očkování

nebo Jitřní záři zakázali chodit do školy – tam se to zlomilo. Začala je štvát. To je skvělé, tak to má být. Perspektiva postav se mění každým dílem. A to bych si přála, aby si odnesli i diváci. Neexistuje jedna pravda.

Jeden z dalších stěžejních konfliktů je ten mezi rodiči a dcerou. Když se vy-modlené rodiče rozhodne rodinu opustit a zapadnout zpět do systému, proti kterému rodiče bojovali. Měli by mít podle vás rodiče hranice, za které už není radno jít?

Potřebujeme hranice. Ať jde o dítě nebo o rodiče. Protože pak se máme čeho se držet a koneckonců je i vůči čemu se vymezovat. Alespoň mě pocit řádu vždy trochu pomáhá, když mám vytyčený prostor. Čímž neříkám, že ty hranice překročit nemohu, ale tuším alespoň, kdy se tak stane.

Promítla se i do této linky nějaká vaše osobní zkušenost?

Ve scénách s patnáctiletou Září jsem si často vzpomněla na svou nevlastní dceru Liu, kterou jsem poznala, když jí bylo jedenáct let. Dnes už jí je dvacet. Jedna věc je bezvýhradná láska, druhá ale to,

co cítí přepracovaná ženská, když ztrácí svěžest, když se dívá na dospívající dceru, která je naopak plná nové energie. A tíhne k otci, má s ním hezký vztah – zatímco vy s mužem řešíte hodně ty provozní věci kolem baráku a na romantiku už nezbyvá čas ani síla. Napadlo mě u toho, že mámy mohou na dcery svým způsobem žárlit. Dcera Záře najednou nese svobodu a ideály, které je už Pavlu Junkovou opustily. Jen si to nechce připustit.

Není právě tento rodičovský rozpor poslední dobou často skloňované společenské téma?

To, že máma miluje své děti neznámá, že vůči nim má i jiné než libé pocity. Když se o tom bavím s jinými maminkami, mám pocit, že toto téma je tabuizované.

Je to něco jako když já nemám děti. Ve společnosti je to občas bráno tak, že mám nějaké trauma nebo problém nebo mi na sociálních sítích píšou neznámí „galánové“: tak já ti s tím rozšířením genů pomůžu. Já nemám žádné „vyšší důvody“ nebo teze o přemnožené planetě. Ať mají děti lidé, co je chtějí, cítí to tak a vychovávají je.

Podobný střet jste si prožila i s vlastní maminkou?

Ano, a ještě ve vyhrocených situacích, například když se naši rozváděli. Moc mě to ničilo, že je doma dusno. A dospívající holka najednou dokáže proti mámě použít leccos. Nevědomě. Puberta a volání o pomoc v nejisté rodinné situaci není dobrá kombinace.

Ženy vůči sobě umějí být zlé a jedovaté. Dovedou si hodně ublížit. Ví dobře kam cílit. Vztahy s chlapi jsou pro mě mnohem přehlednější. Proto jsem nesmírně šťastná, když zažívám v posledních letech ve své blízkosti ženy, co se navzájem podporují a nechávají se zářit.

A tak je to i v Jitřní záři?

Jedna z epizod se dokonce pracovně jmenovala „Dívčí válka“. Se Září má postava Pavly nejsilnější linku. Zatímco Karel pobíhal kolem baráku a na poli, tak ony se musely postarat. Sama Záře se vlastně stala chůvou. To bylo normální dříve, že se nejstarší dcera stará o menší. Ale takhle už dnes většinou nežijeme. Chtěla svůj životní prostor, poznat vrstevníky, jít na diskotéku, do školy.

Místo toho musela odmalička pracovat a cítila se sama.

Měla jste někdy touhu od všeho utéct? A lze vůbec takto vypadnout ze systému?

Myslím, že to není možné. Ten ideál mi připomíná film Útěk do divočiny. I tam když byl hrdina šťastný na cestě za vnitřní svobodou a přírodou, tak na konci tu krásu a pocity neměl s kým sdílet. A když to to člověk nemá s kým sdílet...Jasně, dneska to prdnem na síť, ale nezdá se, že by dopamin z lajků dlouhodobě stačil.

Na druhou stranu já jsem často a ráda sama, bytostně to potřebuju. Ale taková samota je něco jiného než žít v izolaci bez možnosti vrátit se k lidem nebo dokonce ve sporu se sousedy. Jsme prostě společenší kmenoví živočichové.

A kde čerpáte energii, když máte pocit, že Vám všichni hází klacky pod nohy?

Zalezu do nory, lížu si rány a moc nekomunikuji. Hibernuji, ale jakmile zesílím, tak začnu něco dělat a být akční – a to je ten zlom. Klacky pod nohama rozdu-

pu nebo z nich udělám ohýnek. Potřebuji jen zregenerovat akutní pocity, uklidnit se, nenutit se, nechat to uzrát a pak vstát.

S hercem Janem Plouharem tvoříte ústřední pár, znáte se ale již z dřívějšíka. Byla to výhoda při natáčení intimních nebo vyhraněných a silných scén?

Potkali jsme se v divadle Petra Bezruče v Ostravě, mém prvním angažmá, kde tehdy byl herečkou star. Hráli jsme v představení Trainspotting, ale znali jsme se spíše letmo. Na castingu na Jitřní záři jsme ale byli jak staří známí, velmi uvolnění, nemuseli jsme se jeden do druhého „dostávat“. Takové propojení před kamerou jsem dlouho nezažila. Například milostné scény jsme nemuseli vůbec řešit. Zkrátka domluvíte se jen technicky, zdali vás „hodí o stůl nebo opře o zed“. A že citlivých scén tam bylo víc, ať už šlo o porod nebo obecně o nahotu. Jindy si člověk říká: bude tady nahota vážně nutná? Tady vše šlo přirozeně. A rozhodně bych chtěla vyzdvihnout přístup kameramana Pavla Berkoviče (a jeho týmu). Byl nám nápomocný, nedal nám pocítit, že naše milostné scény jsou vlastně veřej-

né. Vytvářel pocit bezpečí, byl to doslova další citlivý kolega herec, jen měl v ruce kameru.

Musela jste Vy někdy bojovat za svou svobodu?

Určitě, a to i doslova. Zažila jsem pár toxických vztahů. Byla jsem naivní až spíše blbá. Učila jsem se pomocí „úrazů“. Teď už tolik bojovat nemusím, už znám své hranice a včas poznám, kdy je někdo překračuje. Vůbec po čtyřicítce je lepší prevence než hašení požárů.

Co by poradila Petra Bučková Pavle Junkové?

Vůbec bych jí do života nekecala. Stejně by to nešlo. Když člověk není připravený, tak ani dobře míněnou radu nevezme. Potřebuje vlastní zkušenost. Já to taky tak mám. Takže ani Pavle bych neradila. Jen bych ji asi objala, podržela ji.

Co byste si přála, aby sledování Jitřní záře v divácích vyvolalo?

Přála bych si, aby je příběh vtáhl. Stejně jako vtáhl nás, když jsme ho tvořili.

Jan Plouhar

Otec

Jaký je podle vás Karel?

Karel je člověk, který chce žít svobodný život bez požehnání úřadů. Vlastně ani neumí s úředníky jednat. Chce být pro sebe a pro svou rodinu vším, a to se všemi pro a proti.

Máte s postavou Karla něco společného? Nebo vám byl naopak něčím nesympatický?

V byrokracii obecně se asi neumíme pohybovat ani jeden. Když musím někam na úřad, je to pro mě utrpení. Ale zase když už to hoří, kousnu se a pak jsem vlastně překvapený, jak to jde občas rychle a hladce. Na každém je něco nesympatického, s čím můžeme souhlasit, a nebo ne, já se

snažil, aby měl Karel od obojího něco a vše nebylo jednoznačné.

Dostal se do Karla kousek Jana Plouhara?

Každé postavě musíte dát kus sebe, aby byl výsledek co nejvěrohodnější, já jen doufám, že se toho nedostalo moc do mě z Karla. Z každé postavy je třeba se otřepat a jít dál.

Sám jste se nedávno stal opět otcem, dokážete si představit, že byste syna vychovával podobně?

Otcem už jsem delší dobu, teď jsem se jím stal podruhé. Vychovávat podobně myslím chvilku jde, ale opravdu jen chvilku, a to

třeba v létě. Jakmile dítě nastoupí do školky nebo do školy, je třeba dodržovat řád. Neumím si představit žít v jurtě přes zimu a také, že by dítě bylo bez sociálních kontaktů, které mu školka a škola dává.

Existuje podle vás nějaká hranice, kam by rodiče v předurčování směru vývoje dítěte neměli zajít?

Myslím, že někteří rodiče si pleťou výchovu se sebe prezentací. Dítěti musíme ukázat směr a dát mu možnosti volby. Výběr už by měl být na něm. Pokud dítě radši sedí doma za klavírem a nehraje venku fotbal, samozřejmě ho nebudu nutit hrát fotbal jen proto, že z něj chci mít fotbalistu.

Jak byste popsal vztah otce a dcery – mezi Karlem a Jitřenkou, který se vyvíjí v průběhu přibližně patnácti let?

Myslím, že vztah mají velmi hezký, zvláště ze začátku. Postupem času ovšem Karel svým uzavíráním se do sebe důvěru ztrácí, a navíc úplně nerozumí tzv. ženským věcem, což ho od Jitřenky vzdaluje. Ale vždy je připraven být jí oporou. Zásadní konflikt mezi sebou podle mě neměli, spíš se malinko vzdalovali.

Jednou z ústředních linek je vymezení se vůči systému, Karel a Pavla spoustu byrokratických úkonů neřeší. Je to podle vás možné?

Určité vymezení se vůči systému je dnes normální, ovšem naplatí to vždy. Když se rozhodnu neočkovat své dítě nikdy proti něčemu, jelikož jsem proti tomu, ale sám jsem byl jako dítě očkovan, je něco špatně. To samé, když jako Karel hlásám, že od nikoho nic nechci a že se budeme starat jen sami o sebe a pak čekáme, kdy přijdou dávky... Vymezit se samozřejmě v některých případech jde, ale pak tedy na obou stranách. Zatím mám štěstí a žádný střet jsem řešit nemusel.

V jednom rozhovoru jste řekl, že vlastníte karavan a „v létě žijete jako nomád“. Jaký je to pocit? Co vás na tom láká?

Není to tak že bych se sbalil a jezdil s karavanem po světě. Karavan mám a využíváme ho v létě místo chaty. „Jako nomád“ jsem myslel spíš tak, že tam nemáme úplné zázemí, jako třeba sprchu a teplou vodu, ale to se v létě dá nahradit všelijak. Láká mě na tom právě ten pocit být pouze pro sebe a neřešit moc okolní svět, jíst to, co nám vyrostete nebo co nasbíráme v lese. Je to určitý druh svobody.

Příběh Jitřní záře se odehrává před dvaceti lety. Myslíte, že by se v podobných intencích mohl udát i dnes?

Myslím, že právě dnes je tomu doba více nakloněná než před dvaceti lety. Společnost je v něčem benevolentnější a na spoustu věcí zvyklá, například na neúplně obvyklá jména apod.

I když jde v podstatě o „dobovku“, vnímáte některá témata jako nadčasová?

Nadčasová je rozhodně touha po svobodném žití, za jakých podmínek, už je ovšem věc jiná.

Jaký jste měl vy osobně pohled na alternativní způsob života před cca dvaceti lety? Změnilo se to v současnosti?

Vždy jsem takovým lidem tak trochu záviděl a v něčem je obdivoval, což plátí dodnes. Je ovšem rozdíl, jestli takto žije pár mezi dvaceti a třiceti lety, svobodný a bezdětný, nebo rodina s dětmi. Já sám si takový život s rodinou představit neumím.

V seriálu Karel a Pavla projdou mnoha velmi vypjatými a emočně silnými situacemi. Kterou pro vás bylo nejtěžší zahrát?

Rozhodně tu, kdy si Karel přizná, že nedokázal zabránit, aby jim Jitřenku odebrali.

Jana Jančková

MATKA PAVLY

V seriálu ztvárňujete matku hlavní postavy, Pavly Junkové. Můžete svou postavu představit, charakterizovat vztah rodičů k jejich dceři?

Postava matky byla pro mě protiúkolem. Paní Jiřina jako typická „česká“ učitelka a představitelka konvenční střední třídy v jisté době, i když milující své dítě, je velmi vzdálená mé životní filozofii.

Rodiče Pavly si pro svou dceru představovali trochu jinou budoucnost, přesto její počínání tolerují. Považujete takový přístup za správný, nebo byste jako rodič v určitém okamžiku byla důraznější a snažila se dceři domluvit?

Jsem člověk respektující individualitu a svobodu druhých, tedy i svých dětí. Nicméně myslím,

že každý rodič má své představy o svých potomcích a zaleží na každém, jak s tím naloží. Největší chybou je, když se rodiče projektovali do svých dětí a jsou svázáni společností a dalšími okolnostmi.

Považujete životní styl, pro který se vaše seriálová dcera rozhodne, za extrémní, nebo vás něčím inspiruje?

Roli Pavly jsem Petře upřímně záviděla, je mi velmi blízká.

Přemýšlela jste, co je hlavní příčinou nebo motivací, že se někdo rozhodne pro styl života, který si zvolili Junkovi?

Příčiny a motiv k zásadnímu rozhodnutí v životě, jakkoliv radikálnímu, jsou vždy silně individuální. Obecně – hledání „ztraceného času“ chce odvahu.

Veronika Žilková

VEDOUCÍ SOCIÁLNÍ ÚŘEDNICE

Co jsou podle vás nejdůležitější témata Jitřní záře?

Svoboda jedince v mezích společnosti. Svobodným rozhodnutím neočkovat své dítě limitují zdraví druhých. Svoboda na úkor druhých je forma sobectví.

Lze podle vás „utéct“ mimo systém?

Lze utéct. Ale nemohu zároveň požadovat výhody, které společnost poskytuje těm, kteří se podřídí konvenci. Například sociální dávky na svůj svobodný život.

Vaše postava Bohunky Šnajdrové nepůsobí na první pohled kladně. Jak byste ji popsala vy?

Jako profesionálku, která poprvé udělala chybu v úředním postupu práce. Ale také jako starou pannu, která podcenila kojení u dítěte.

Žít v symbióze s přírodou je nutné a je to aktuální téma. Sama nemám ráda extrém, volím vždy elegantnější řešení, riskuji ovšem často.

Příběh Jitřní záře se odehrál před dvaceti lety. Spousta věcí by se dnes stala jinak. Myslíte, že je dnešní společnost více tolerantní k lidem, kteří se rozhodnou vymezit vůči systému? Lze to vůbec?

Mnoho otázek v jedné – v současné celosvětové situaci „vymknuté doby z kloubů“, jak praví Shakespeare, lze těžko odpovědět na kteroukoliv z nich. Já osobně jsem se vůči systému vymezovala vždy s ohledem na hledání a zachování pravdy. Žádná společnost v kterémkoli století nebyla dostatečně tolerantní vůči jedincům vymezujícím se vůči ní. Ani dnes tomu bohužel není jinak.

Přemýšlela jste, zda v tomto vnímání došlo k posunu i u vás osobně? Reagovala byste vy na podobnou situaci před dvaceti lety jinak než dnes?

Tok času nemá vliv na jakékoliv hodnoty, kterými se v životě řídím. Nicméně matka Pavly by se zřejmě chovala stejně, bez ohledu na časový posun a změnu společenského systému. Jde spíš o povahový rys a lidé se nemění, jen okolnosti.

Zažila jste nějaký reálný předobraz, který jste si do role promítla?

Ne. Ale sama jsem byla náhradní matkou dětí odebraných ze špatných poměrů. Pěstounskou péči jsem poskytla dvěma dětem z dětského domova.

Co vás na projektu zaujalo, že jste roli přijala?

Skvělý scénář a záruka ve skvělém režisérovi.

Hrajete klíčovou v roli v jedné z nejvíc emočně vypjatých scén – odebrání osmiměsíční Jitřenky. Jaké byly vaše pocity, když jste ji natáčeli?

Scéna je velmi působivá. Došlo mi, že i když všichni mají pocit správného jednání, může dojít k objektivní tragédii.

V čem byste se osobně oproti úřednici Šnajdrové chovala jinak? Hledala byste kompromisy?

Přehlédla, že se jedná o kojene dítě. Jinak ale jednala správně. Kdyby sociální pracovnice nesledovaly osudy dětí ze špatných rodin, například drogově závislých rodičů, docházelo by mnohem častěji k týrání a úmrtí dětí.

Příběh Jitřní záře se odehrává před více jak dvaceti lety, dokážete si představit, že by se mohl stát i dnes? Byl by v něčem jiný?

Dnes už systém sociálních odborů a soudů víc prověřuje okolnosti odebrání dětí a sleduje především to, co je pro dítě nejlepší možnost.

Jednou z linek je boj o dceru s úřady prostřednictvím médií. Tenkrát bez internetu a sociálních sítí. Jak myslíte, že by řešení tohoto konfliktu vypadalo dnes? Vyvinul by se stejně?

Je třeba vnímat týrání dětí jako věc, která se ve společnosti děje. Je důležité nebýt lhostejní k fyzickým trestům, k zanedbávání péče ze strany sociálně nepříznivých rodin. Jitřní záře ale takovým příběhem není. Šlo o následek systému z doby totality a alternativní rodiny, která o dítě opravdu pečovala.

To, co se tenkrát jevilo jako alternativa, je dnes daleko běžnější. Jaký je váš pohled na „alternativní způsob života“ a změnil se v průběhu let?

V mém osobním životě je mi bližší příběh alternativní rodiny než světa předpisů.

Pavel Nový

SOUSED

V seriálu hrajete spolu s Lenkou Skopalovou sousedský manželský pár, který tak trochu brojí proti novým obyvatelům. Jak byste svou postavu popsal?

Pokud mám mluvit za svoji postavu, myslím, že je to jeden z typických starousedlíků na vesnici, kde se toho moc nemění. Ale s příchodem nových sousedů, přes to, že jsou domácí vlastně z počátku vstřícní, přichází poznání, že ti, co

se přistěhovali, jsou diametrálně odlišní. A teď co s tím?! Vždyť oni nerespektují naše pojetí života a stávají se pomalu, ale jistě našimi nepřáteli, jelikož naše vnímání světa, není ausgerechnet připraveno na takový vpád vetřelců (pocit, který jsme si vytvořili) z jiného světa.

Přemýšleli jste, jak byste reagoval vy, pokud byste měli za sousedy podobnou rodinu, jako byli Jun-

kovi? Jak myslíte, že byste s nimi vycházeli?

Já myslím, že normálně. Zajímalo bych se o jejich způsoby a názory a snažil se vypěstovat si s nimi vztah založený na vzájemném respektu. Podobná situace nastala u nás na vsi. Sousední dům právě koupil člověk, který k nám přišel z jiné části Evropy a s jinými životními zkušenostmi, což je pro mne zajímavé a doufám obohacující.

V čem si myslíte, že Junkovi udělali zásadní chybu, která předurčila sled událostí, na jejichž konci jim byla sociálkou odebrána jejich dcera?

Domnívám se, že jejich přesvědčení, že oni mají ten správný přístup, bylo příliš silné a nebyli ochotni ke kompromisu ani ve vztahu k vnějšku.

Jaká jsou podle vás důležitá témata, o kterých Jitřní záře pojednává? Které ve vás rezonovalo nejvíc?

Myslím, že vzájemná neochota

se domluvit. Všechno má nějaká pravidla a je dobré ta pravidla alespoň v základu respektovat a dodržovat vzájemná ujednání.

Co pro vás samotné znamená žít mimo systém?

Žít mimo systém nás naučil zvláště komunistický systém. Doma to bylo jiné než „venku“. Ale doma byl vlastně také nějaký systém a tahle schizofrenie je velmi nebezpečná.

Je něco, co by na podobném životním stylu lákalo vás samot-

ného? Máte s něčím podobným osobní zkušenost?

Pokouším se žít v sepětí s prostředím, kterému se snažím, doufám, co nejméně překážet. Pokud to jde, obejdeme se bez chemie a využíváme především přírodní zdroje. To znamená získávat elektřinu z přírodních zdrojů a v konečném důsledku mít co nejmenší „uhlíkovou stopu“. Používat hromadnou dopravu, a pokud je to nezbytné, mít pohyb zajištěný pomocí elektřiny z přírodních zdrojů. A využívat zázraků přírody.

Lenka Skopalová

SOUSEDKA

Jakou roli mají podle vás Kubínovi ve vesnici? A jaký je jejich vztah k Junkovým?

Já si myslím, že ten problém je širší. Každý člověk, který je součástí vesnické enklávy, si přihřál svou polívčičku.

Jak byste popsala rodinu Junkových?

Ono je velmi neobvyklé, když se člověk chová tak, jako se chová ústřední dvojice, která v Jitřní záři vystupuje. Ti mladí se chovají velice specificky, není to úplně samozřejmá věc, že se někdo vymezí do takové míry, že chce žít mimo společnost a podle svých představ. A že vychovává své děti podle svých představ. Také jsme ale společnost, která řadu let byla zvyklá žít podle určitých norem a společenských pravidel, které se dodržovaly. Junkovi je odmítají a otázkou je, co si kdo z diváků vybere – je to dobře, nebo špatně?

Jde podle vás jen o ten alternativní přístup, nebo je v tom něco víc?

Já si myslím, že je to vlastně legrační, protože všude na světě už funguje to, že se chlapeček jmenuje například Brooklyn, holčička Washington a vůbec nikdo z Američanů se nad tím nepozastaví.

Paris Hilton funguje na světě už asi čtyřicet let, pokud si dobře pamatují. A baví se o tom někdo? Dát dítěti jméno Jitřní záře je podle mě výsostně osobní věc. Jestli to dítě následně bude vysmívané, protože my v naší společnosti na to nejsme zvyklí, to už je jiná otázka.

Čím to podle vás je a má to řešení?

Naše společnost byla velice spořádaná, ve smyslu, že jsme byli zvyklí mlčet a držet krok. A v okamžiku, kdy dojde k tomuto střetu hodnot, protože ten příběh je inspirován skutečnými osudy, se nabízí otázka k zamyšlení, co je vlastně konvence, co je pro společnost škodlivé?

Kdy se člověk takzvaně vejde, a kdy už se nevejde?

Co je podle vás nejsilnější téma Jitřní záře?

Jde zde především o otázku osobní svobody. Co si budeme povídat, oni se přistěhují do vesnice, což je ještě o to složitější, protože ta žije vlastním rytmem života po léta, desetiletí, možná i po staletí. A teď přijdou lidé, kteří se rozhodli, že se uživí sami, budou jíst, co vypěstují, nedej bože budou pěstovat marijánku. To už je pro okolí úplná apokalypsa. Je úplně jedno, jak jsou ti lidé křehcí, vnímaví, že jsou oba vzdělaní, mají vystudované školy. Jaká je podle vás Kubínová? Je jedna z takových těch bab, které se tak chovají ani ne ze zloby. Jen není ten typ, aby byla schopna jinakost vnímat. Od začátku začne Junkovy podezřívát, že je jejich chování nekalé, špatné. A ještě berou sociální dávky – to už je pro okolí naprosto neakceptovatelné.

U nás ve společnosti je ale úplně fuk, když politici kradou jako straky. Ale když kradе souseď, tak to se vesnice okamžitě spolčí. Celá ta vesnice Junkovým hází klacky pod nohy a dělá všechno pro to, aby tam ti lidé nemohli žít.

Čím vás Jitřní záře a její téma zaujalo?

Zaujal mě scénář, protože je inspirován skutečnými osudy. Podobným způsobem jako Junkovi žije ve světě strašná spousta lidí, ale v naší české malinké komůrce se z toho udělal téměř zločin. Je

to pokrytecké a hloupé. Samozřejmě, že ten příběh je trochu vyfabulovaný. Nehraji babu, která by vyloženě prahla po tom, aby byli Junkovi potrestáni. Ale mlčí. Český člověk obecně často mlčí nebo přihlíží. A když je pak na základě toho, že někdo pojmenuje své dítě Jitřní záře, to dítě umístěno do ústavu, pak je každý člověk, který mlčí a nic neudělá, vinen.

Co byste si přála, aby Jitřní záře po zhlédnutí vyvolala?

V tom příběhu je absolutně zá-

sadní věc: divák by si měl udělat pořádek v tom, co je osobní svoboda a co osobní svobodu omezuje. O tom ten seriál je. Ne o tom, že ta moje baba je protivná, ječí a má vliv na to, že té rodině seberou dítě. Jsou to úřady, které to nakonec způsobily. Myslím, že jsme si u nás ještě nevyřešili právo na osobní svobodu. Můžeme si myslet, že ti mladí lidé nedělají všechno úplně dobře, ale musíme je respektovat. Podle mě osobní svoboda hraje v životě úplně nejdůležitější roli. A o tom je i tento seriál.

Halka Třešňáková

MATRIKÁŘKA

Jak byste pospala postavu matrikářky Fulínové?

Paní matrikářka si myslí, že má velkou moc, a bohužel i v některých oblastech má. Bere svůj úřad vážně a jakékoli vybočení z „normálu“ nepřipouští.

Kvůli tomu byl i vyhraněný její vztah k Junkovým?

Junkovi vyznávali určitý atypický způsob života. Ona chápe jen běžný průměr a zbytek je pro ni nepříjemný. Na druhou stranu bychom měli zmínit, že ani Junkovi se nesnažili najít si k ní cestu.

Seriál Jitřní záře zpracovává důležitá a leckdy těžká témata, konflikty hodnot dvou „nesmiřitelných stran“. Jaké téma pro vás v příběhu rezonuje nejvíc?

Podobný příběh jsem osobně zažila díky mé dánské kolegyni Helene Kvint ze skupiny Second-hand Women. Ta své dvě děti v Dánsku pojmenovala Storm a Snee. A ani v tu dobu tam nikdo nic neřešil, nikomu to nepřišlo divné. Když jsem ale četla scénář a natáčeli jsme Jitřní záři, zjistila jsem, že ten problém nebyl jen o jiném jméně. Konflikt byl daleko rozsáhlejší. Obecně bych ale byla radši, kdyby společnost byla k alternativnímu způsobu života vstřícnější.

Celý příběh se odehrává přibližně před dvaceti lety, myslíte, že by se mohl udát i dnes? Vypadalo by to podobně?

Naopak si myslím, že hrozba toho, že se něco podobného sta-

ne, je ještě větší než před dvaceti lety. Po revoluci totiž byla společnost vůči nějakým „ne-normalitám“ otevřenější, i když z hlediska byrokracie možná vypadala jinak. V posledních dvou, třech letech mám ale pocit, že se společnost vrací k rigidním názorům, rozděluje se, je víc odtržená. Lidé se nepotkávají nebo když, tak jen uvnitř svých sociálních bublin, z nichž ani jedna nenahlíží do té druhé. A třeba sociální sítě, které tehdy vůbec nebyly k dispozici, tento proces ještě urychlují. Myslím, že bychom jako společnost měli za demokratické hodnoty bojovat.

JMÉNO A RODIČE SI NEVYBEREŠ

Jitřní záře

Inspirováno skutečnými osudy

TVŮRCI

NÁMĚT: Dan Wlodarczyk // **SCÉNÁŘ:** Hana a Dan Wlodarczykovi // **REŽIE:** Dan Wlodarczyk
KAMERA: Pavel Berkovič // **ARCHITEKT:** Libor Franěk // **VÝTVARNICE KOSTÝMŮ:** Eva Kotková
MASKY: Vilém Persey // **KREATIVNÍ PRODUCENTKA VOYO:** Lenka Szántó
VÝKONNÝ PRODUCENT VOYO: Tomáš Luňáček // **PRODUCENT BIONAUT:** Vratislav Šlajer
VÝKONNÝ PRODUCENT BIONAUT WORKS: Vladka Poláčková

HRAJÍ: Jan Plouhar, Petra Bučková, Veronika Žilková, Pavel Nový, Pavel Zedníček,
Yvona Stolařová, Valentýna Bečková, Klára Cibulková, Jana Janěková, Halka Třešňáková a další

KONTAKT

Aneta Veselská // aneta.veselska@novatv.cz

Výroba seriálu byla podpořena Českou republikou prostřednictvím
Státního fondu kinematografie z programu filmových pobídek.

VOYO

novagroup.cz, pressweb.nova.cz

© 2022, TV Nova